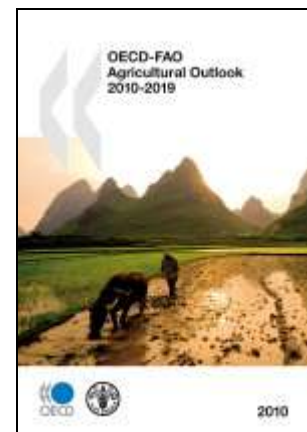

OECD *Multilingual Summaries*

OECD-FAO Agricultural Outlook 2010

Summary in Hungarian

OECD-FAO mezőgazdasági kilátások: 2010

Összefoglalás magyarul

A kilátások rövid összefoglalása

Az elmúlt években a mezőgazdaságot számos komoly sokkhatás érte a rekordmagasságokba szökő olajárak, az ugrásszerű termékár-emelkedések, az élelmiszerbiztonság miatti aggodalmak és az ezek nyomán bevezetett kereskedelmi korlátozások, és nem utolsósorban az 1930-as évek óta a legsúlyosabb globális gazdasági válság következtében. Mindez a szegényeket - különösen a fejlődő országokban élő szegényeket - érintette a legsúlyosabban, így ma az éhezők száma már mintegy 1 milliárdra becsülhető világszerte. A mezőgazdaságot - különösen az OECD térségben - figyelemreméltó rugalmasság jellemezte: a magas árakra erőteljes kínálattal reagált, a kereslet pedig a válság alatt is folyamatosan nőtt, igaz ugyan, hogy csökkenő mértékben. 2010-ben számos piacon ismét visszatértek a nagyjából normális állapotok, a termelés közelebb került a történelmi szintekhez, a kereslet pedig újból élénkülni kezdett. Ennek ellenére számos kormány továbbra is aggódik amiatt, hogy ismét jelentős sokk érheti a kulcsfontosságú tényezőket, mint például az energiaárakat, a devizaárfolyamokat, és/vagy a kulcsszerepet játszó országok és régiók makrogazdasági teljesítményét; valamint e sokkhatásoknak a piaci volatilitásra kiható következményei miatt.

A termékekkel kapcsolatos előrejelzések alapjául szolgáló makrogazdasági környezet most pozitívabb a 2009. évi Kilátásokban tárgyalnál. Már látszik, hogy 2009 végén megkezdődött a globális gazdasági fellendülés, valamint egy lassú átmenet a magasabb szintű, fenntartható, inflációmentes növekedés felé, amely rövid távnál hosszabb időre szól. A jelek szerint kétsebességű fellendülés kezdődött, melyet számos OECD országban magas munkanélküliségi rátával párosuló gyenge és tétova növekedés, a nagy fejlődő országokban pedig erősebb növekedés és gyorsabb fellendülés jellemez, mely lassanként átterjed a többi fejlődő országra is, és elősegíti a globális jövedelmek növekedésének élénkítését. A magas energiaárak visszatértek, és feltehetően végig jellemezni fogják a Kilátásokban tárgyalt időszakot. Az olajárak további emelkedése várhatóan növeli a ráfordítási és a termelési költségeket, mely kihat a terménykínálatra, az árakra és a kereskedelmi forgalomra, és növeli a bioüzemanyag-előállításához szükséges nyersanyag iránti keresletet.

Az agrárárakat egyre inkább meghatározza a magasabb költségstruktúra, főként azokban a régiókban, ahol igen intenzív az energiaráfordítás. A következő évtizedben a globális agrártermelés várhatóan lassabb mértékben fog növekedni, mint az elmúlt tíz évben, de váratlan sokkhatások híján folytatódó növekedés várható. Becslések szerint hosszabb távon, vagyis 2050-re a globális élelmiszertermelésnek 70%-kal kell bővülnie. A legkevésbé fejlett országokban az egy főre vetített termelés-növekedés nehéz küzdelemmel tud csupán lépést tartani a gyors népességnövekedéssel. A globális szektorális növekedés élén a latin-amerikai és

a kelet-európai régiók állnak majd, illetve kisebb mértékben bizonyos ázsiai országok.

A jelen Kilátásokban tárgyalt termékek tekintetében a termény átlagárak az előrejelzések szerint a következő 10 évben mind nominál-, mind (inflációval korrigált) reálértéken meghaladják a 2007-2008 közötti időszakban elért csúcsok előtti évtizedben regisztrált szinteket. Az előrejelzések szerint a búza és a durvaszemcsés gabonafélék átlagárai reálértéken közel 15-40%-kal lesznek magasabbak az 1997-2006 közötti értékeknél, míg a növényi olajok reálertelemben vett ára várhatóan több mint 40%-kal emelkedik. 2019-re a cukor világsági ára is meghaladja az előző évtizedben regisztrált átlagát, de még így is jóval a 2009 végén mért 29 éves csúcs alatt marad.

Az állati termékeknél a reálértéken számított hús átlagárak az elkövetkező évtizedben a sertéshús kivételével várhatóan meghaladják az 1997 és 2006 közötti időszak átlagárait, elsősorban az alacsonyabb kínálat, a magasabb takarmányozási költségek és a növekvő kereslet következtében. A sertéshús reálára a várható brazil és kínai kínálat-növekedés következtében viszonylag mérsékelt maradhat. A gazdasági fellendülés következtében megnő a húsfogyasztás a gabonafélék fogyasztásához viszonyítva, főként a fejlődő országokban, ahol a növekedés jórészt az olcsóbb húsok - baromfi és sertés - terén következik be a marhahús rovására. A tejtermék-átlagárak 2010 és 2019 között reálértéken számítva várhatóan 16-45%-kal lesznek magasabbak az 1997 és 2006 közötti időszakban regisztráltaknál. A legnagyobb emelkedés ezen belül a vaj árában várható, melyhez a magasabb energia- és növényi olaj árak is hozzájárulnak.

A bioüzemanyag-piac helyzetét erősen befolyásolják az állami ösztönzők és rendelkezések, de az előre meg nem jósolható tényezők - például a nyersolajárak jövőbeli alakulása, az intervenciós politikákban bekövetkezett változások, és a második generációs technológiák fejlődése - miatt továbbra is bizonytalanok a kilátások. A bioüzemanyag előállításának a felhasználási kötelezettség teljesítése érdekében folytatódó bővülése további keresletet teremt a búza, a durvaszemcsés gabonafélék, a növényi olajok és a cukor nyersanyagkénti felhasználása iránt.

A globális agrártermelés, fogyasztás és kereskedelem bővülésének fő forrását a fejlődő országok jelentik majd. A fejlődő országokban jelentkező kereslet-növekedés hajtóereje az egy főre jutó jövedelem növekedése és az urbanizáció, melyhez hozzájárul a gyors ütemű népességnövekedés is, mely csaknem kétszerese az OECD térségének. A jövedelmek növekedésével párhuzamosan várhatóan az étrend is változatosabbá válik: az alapvető élelmiszerek fogyasztása mellett lassan megnő a húsfogyasztás és a feldolgozott élelmiszerek fogyasztása, ami növelni fogja az állati- és a tejtermékek iránti keresletet. A jólét növekedésével és a középosztályba tartozók számának bővülésével az élelmiszer-fogyasztás ezekben az országokban kevésbé érzékenyen reagál majd az ár- és a jövedelmi változásokra, mint ahogy az jelenleg az OECD országokban megfigyelhető. Ez arra enged következtetni, hogy nagyobb ár- és jövedelmi változások kellenek ahhoz, hogy a fogyasztás bármely, előre nem látható sokkhatáshoz igazodjon.

A fejlődő országok általi import és export előrevetített növekedése szinte minden termék esetében meghaladja az OECD-térség importjának és exportjának növekedését. Az OECD térségben egyedül a feldolgozott fehérjetartalmú élelmiszerek exportja nő gyorsabb ütemben 2019-ig. A fejlődő országok kereskedelemben betöltött nagyobb részesedését az északról délre irányuló kereskedelem mellett a délről délre irányuló kereskedelem bővülése is jelzi. Ennek ellenére 2019-ben is az OECD országok foglalják majd el a vezető helyet az alábbi termékek exportjában (a részesedést lásd a zárójelben): búza (52%), durvaszemcsés gabonafélék (59%), sertéshús (80%), vaj (80%), sajt (63%), zsíros tejpor (66%), és sovány tejpor (74%). A fejlődő országok az alábbi termékek tekintetében rendelkeznek majd meghatározó részesedéssel 2019-ben: rizs (88%-os részesedés), olajos magvak (56%), fehérjetartalmú élelmiszerek (80%),

növényi olajok (91%), cukor (90%), marhahús (57%), és baromfi (63%).

Az élelmiszerárak több országban is hosszú ideig magas szinten maradtak, illetve "beragadtak" azt követően, hogy az alapvető élelmiszerek világpiaci ára a 2007-2008 közötti időszakban tapasztalt nagymértékű áremelkedés után ismét lecsökkent. 2009-ben az élelmiszerár-emelkedések inflációt gerjesztő hatása jelentősen csökkent a 2008-as helyzethez képest, különösen az OECD országokban, ám egyes fejlődő és feltörekvő országokban továbbra is jelentős szerepet játszik.

A 2006-2008 közötti hirtelen áremelkedés óta az árak rövidtávú volatilitása jelentős mértékben megnőtt. Nincs azonban meggyőző bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a jelen Kilátásokban vizsgált főbb élelmiszerterményekre vonatkozóan változott-e az árak hosszú távú volatilitása, és ha igen, akkor milyen irányban. Annyi azonban világos, hogy a világpiaci árak belföldi piacokra való begyűjtésének mértéke országonként jelentős eltéréseket mutat, és a piaci integráció szintjétől függ. A nemzetközi árak belföldi piacokra történő begyűjtése határvédelmi intézkedésekkel, belföldi ártámogatásokkal és infrastrukturális gyengeségekkel gátolható meg.

A Kilátásokban szereplő viszonylag stabil ár-erőjelzések "normális" körülményeket tételeznek fel. Az időjárással, a makrogazdasági tényezőkkel, a politikai beavatkozásokkal és különösen az energiaárakkal kapcsolatos bizonytalanságok azt sugallják, hogy folytatódik a termékárak kiszámíthatatlansága. Számos kormányt már az egészen rövid távú árvolatilitás is aggodalommal tölt el, mivel az éppen úgy fenyegetést jelent a farmok életképességére (alacsony árak), mint az élelmiszerbiztonságra (magas árak). A magas fokú bizonytalanság a beruházási döntésekre is hatással van. Számos politikai lehetőséget kell fontolóra venni mind belföldi, mind nemzetközi szinten.

A kormányok úgy támogathatják a gazdálkodók kockázatkezelési stratégiáit, ha azokra a kiszámíthatatlan és elkerülhetetlen kockázatokra összpontosítanak, amelyek ritkák ugyan, de komoly következményekkel járnak, és amelyeket a gazdálkodók önmagukban nem képesek kezelni. A kormányok saját gazdálkodási kockázatuk kezelésére is képessé tehetik a gazdálkodókat, és megfelelően szabályozhatják a kockázatkezelést például úgy, hogy hatékony piacokat hoznak létre ahelyett, hogy ad hoc jellegű támogatás és segítség formájában nyújtott ösztönzőkkel járadékszerzésre ösztönöznék a gazdálkodókat.

Válság idején erősítheti a biztos élelmiszerhez jutás lehetőségét és segítheti a helyi piacok stabilizálását az, ha nemzetközi és helyi vészkészleteket halmoznak fel az élelmiszerbiztonságot szolgáló alapvető élelmiszerekből vészhelyzet esetére, különösen az alacsony jövedelmi szintekkel rendelkező élelmiszer-importőr országok számára. A vészkészletezési mechanizmusok működésének javításához szükség van a kutatási tevékenységek fokozására, kapacitás-építésre és a legjobb gyakorlatok megosztására. Bármilyen intézkedést is terveznek a kormányok, mindig összességében kell vizsgálni a politikai intézkedések, a kockázatok és a lehetséges válaszlépések célközönségre gyakorolt hatását.

Az agrártermékek piaci ártámogatása egy olyan politikai lehetőség, amely több évtized alatt több országban is egyértelműen eredménytelennek bizonyult, ezért alkalmazása is csökkent. Az ártámogatások elrejtik a piac jelzéseit a termelők előtt, destabilizálják a világpiacot, és regresszív adóként működnek a szegények számára azáltal, hogy emelik a fogyasztói árakat. Az ártámogatás rendszere emellett a nagyobb termelők felé tereli a támogatásokat, és a termelés fokozására ösztönöz, ami káros környezeti hatással járhat, ráadásul a haszon nagy része vagy állóeszközökben (például földben vagy kvótákban) tőkésül, és ezáltal egy bizonyos idő elteltével növeli a termelési költségeket, vagy pedig a gazdaságon kívülre kerül. Az ilyen jellegű intézkedésekkel szemben más, kevésbé torzító hatású alternatívákat is fel kell mérni. Ilyenek lehetnek

például a célzott közvetlen jövedelemtámogatások, a termelékenység növelését célzó beruházások, stb.

A kormányzati intézkedések nemzetközi szintű összehangolásának elmulasztása a 2006-2008 közötti hirtelen áremelkedés idején fokozta a volatilitást és megakadályozta a piacokhoz való hozzáférést. Hatékonyabban kell biztosítani a globális készletekhez való akadálytalan hozzáférést, és növelni kell a piac működésébe vetett bizalmat. Bár a nemzetközi készletgazdálkodási erőfeszítésekkel kapcsolatban nem születtek pozitív tapasztalatok, meg kell vizsgálni, milyen módon csökkenthető az élelmiszerimportra vonatkozó törvények kiszámíthatatlansága.

A szervezett árutőzsdék hasznosak, csakúgy, mint a már bevált árfeltároló funkciót ellátó és fedezeti ügyleteket bonyolító intézmények, ha azok megfelelően szabályozottak, és kellő forgalmat bonyolítanak ahhoz, hogy elkerülhetőek legyenek a monopolista gyakorlatok. Ezek már számos fejlett országban mozdították elő a termékek adásvételét, így a fejlődő országokban történő térnyerésük egyrészt üdvözlendő intézményi fejlődés, másrészt a piaci integráció mélyülésének jele.

© OECD 2010

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható, ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az OECD on-line könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre: www.oecd.org/bookshop/

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság Jogi és Fordítási Csoportjától: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights/

